

POUNAMU: TE KOPA ITI O RAUREKA

I te tuatahi me whakamārama
mai koe ko wai koe, nō whea koe?

Tēnā koutou e whakaroko mai ana. Ko wai tēnei? Ko Tūhua te mauka, ko Arahura te awa, ko Arahura te marae, Ko Poutini Kāi Tahu te iwi, ko Kāti Waewae te hapū, ko Catherine Messenger-Weepu tēnei.

Tēnā, kōrero mai mō tō pāngā ki te pounamu.

Ko Kāti Waewae tōku hapū. Ko mātou kā kaitiaki o te pounamu nō te awa o Arahura, waihoki te pounamu ki te Tai o Poutini. Nā reira ko tāku honoka ki te pounamu hei kaitiaki.

Kōrero mai mō tētahi taonga kei roto i tō whānau me tōna whakapapa. Ka pēhea tana tuku ihotanga ki ngā whakatipuranga? He aha te pūrākau mō tēnei taonga? He aha te take i whakairohia, ā, nā wai hoki i mahi?

Kei hea te taonga ināianeī?

Ko tētahi taoka ki tōku nei whānau he hei tiki. Ko Tūmatauenga tōna ikoa.

I tēnei wā nā tōku māmā i tuku atu ki tōku tuakana, nā te mea ko ia te mātāmua o te whānau ko ia te kaitiaki i tēnei wā. Kei te kaitiaki o te pounamu te mana kia tukuna atu te pounamu ki takata kē, ki wāhi kē.

Nā ko te mahi a Tūmatauenga kia mau/pupuri ki te mauri o rātou mā kua wehe atu ki te pō. I a mātou e haere ana ki kā takihaka, ka takoto te tiki ki ruka i te tūpāpaku mō te roaka o te taki tae noa ki te nehu. I mua i te nehutaka ka tako mai i te tūpāpaku. Kāore mātou mō te whakanoa i te hei tiki, koi horoia te mauri o kā tākata katoa kua takotohia e Tūmatauenga.

Nā tōku māmā, nāna i hiahia mā tētahi, hei whakairo i tētahi hei tiki mā tō mātou whānau hei taoka tuku iho. Nō reira i pātai atu ia ki a Gerrard Bokk.

I uia a Catherine Messenger-Weepu, nō Kāti Waewae, mō ngā tikanga e pā ana ki te pounamu, ka mutu ka whakamāramahia ngā īhuatanga o ngā momo. Ka kōrero hoki ia mō tētahi hei tiki, a tōna whānau, e kīia nei ko Tūmatauenga.

Kōrero mai mō ō whakaaro e pā ana ki ngā tikanga mō te whiwhi pounamu, mō te karakia i ngā pounamu me ētahi mahi pea, kia mahia, kia kaua rānei e mahi mō te whakamahi pounamu e ai ki te whānau.

Kei ia whānau, kei ia whānau ā rātou ake tikaka. Ekari mā mātou, i a koe e tuku ana, e koha atu ana i te pounamu ki te takata, me whakairi ki a ia, kōrerotia te whakapapa o te pounamu. He aha te momo pounamu, nō hea te pounamu, nā wai i whakairo, he aha te momo īhua kua whakairohia, aha atu, aha atu.

Tukuna te pounamu ki te wai kia horoia kia whakanoatia.

Mēnā ka roko koe i te hiahia ki te tuku, tēnā tukuna.

I a koe e rapu ana i te pounamu, mihiā te awa, mihiā te whenua.

He aha ngā momo pounamu? He aha ngā ingoa o ngā momo pounamu, ā, ka pēhea tō pāngā ki ēnei momo pounamu huhua? Ko hea ngā wāhi e haere ai te tangata mō ia momo?

He maha kā pounamu rerekē. Kei kā awa maha o Te Tai o Poutini. Ka kōrero ahau mō kā momo pounamu kei te awa o Arahura. Ānei ētahi:

He pūrākau mō kā ikoa katoa. Te maha hoki o kā tae i kitea ki ēnei momo pounamu. Ehara i te mea he kākāriki anake te pounamu, e kāo. Kā momo parauri, whero, kōwhai, karaka, kahuraki, kiwikiwi, pako hoki.

Kauraka e whānako i te pounamu, koi pā te wairuatoa ki a koe.

He whakaaro whakamutunga ū hei waihotanga mā te hunga whakarongo/pānuī? Kauraka e tipi haere ki kā awa me tō kotahi, whai honoka ki te hau kāika i te tuatahi mā rātou koe e ārahi kia haumaru koe.

Kauraka e whānako i te pounamu, koi pā te wairuatoa ki a koe.